

Јесте ли већ чули за: апропријацију, коауторство, репродукцију?

Ученици одељења 4-6, у оквиру предмета
Уметност и дизајн
(професорка Владица Родаљевић)
бавили су се истраживањем
најзанимљивијих примера у оквиру ових
тема. За велики број њих сте чули, али, да
ли сте знали како су настали? За оне за које
нисте чули, да ли сте знали колико су
занимљиви и да постоје?

АПРОПРИЈАЦИЈА У УМЕТНОСТИ

- ✘ Уметност је увек била рефлексија друштва и културе у коме се стварала, и као таква, уметници су често користили различите технике и средства како би изразили своје виђење света и своје разматрање важних друштвених и културних питања. Једна од таквих техника је апропријација, која се односи на примену и прераду већ постојећих уметничких радова или објеката у новом контексту. Ово уметничко изражавање стекло је значајну популарност у савременој уметности и представља изазовна питања у вези са креативношћу, ауторством и интертекстуалношћу.

- ✘ Сам израз потиче од латинске речи *appropriare*, што значи "прилагодити се" или "узети за себе".
- ✘ Историјски гледано, апропријација у уметности има корене у дадаизму и сурреализму, али се постепено развила и променила у текућим деценијама. Савремени уметници користе апропријацију како би истраживали историјске, културне и политичке теме, као и да би изазвали разматрање о природи уметничког творчества.

МАРСЕЛ ДИШАН

- ✘ Кључни моменат апропријације модерног доба започиње са Марселом Дишаном, 1917. године, када уметник шаље анонимно свој рад у виду писоара Салону Независних Уметника, под називом „Фонтана”, која од тада постаје главни пример апропријације двадесетог века. Дишан када одабира писоар, премешта га у простор галерије, писоар назива "Фонтана", потписује уретан урон са мистериозним именом Р. Мат. Уметник предмет свакодневнице проглашава уметничким.
- ✘ Дишанова апропријација је подстицала размишљање о ауторству, оригиналности и вредности уметничких радова. Данас се "Фонтана" сматра једним од најзначајнијих радова у историји савремене уметности и представља кључни пример апропријације у уметности.

ДИШАН И „ФОНТАНА”

ШЕРИ ЛЕВИН

- ✘ Један од примера савремене апропријације је рад уметнице Шери Левин, која је позната по својим фотографијама које су копије фотографија које је направио славни фотограф Вокер Еванс. Левинова је узела Евансове фотографије, али је их приписала себи, стварајући нове контексте и значења за ове слике. Овај рад представља изазов питању оригиналности и креативности у уметничком процесу, као и о природи уметничког ауторства.

ШЕРИ ЛЕВИН

- ✘ Такође, Шери Левин 1991. године ствара "Фонтане, после Дишана", лажно златне писоаре, изведене у бронзи које поставља на поставке. Апропријација Дишановог писоара односи се на преузимање прослављеног ready made-a, такође изабраног и "позајмљеног" из сфере свакодневног живота.

ЕНДИ ВОРХОЛ

- ✘ Кључна фигура поп арта Енди Ворхол, шездесетих година прошлог века радикално мења и редукује начело оригиналности. Ворхол присваја производе масовне производње као што су Брило кутије и Кембел супе. Могућност бескрајног понављања наглашена је до претеривања када Ворхол серијски репродукује „лица познатих“, као што су Мерлин Монро, Џеки Кенеди, Елвис Присли и други. Апропријација се овде односи на преузимање материјала из света комерцијалне, потрошачке и популарне културе.

ЛУИЗА ЛОЛЕР

- ✘ Луиза Лолер 1999. године инспирисана Ворхоловом „Мерлинком“, ради „Мерилин“ коју смешта централно на златну позадину додељујући јој на тај начин атрибуте иконе. Као и у случају Шери Левин и овде се ради о апропријацији апропријације.

СИНДИ ШЕРМАН

- ✘ Синди Шерман, неоконцептуална уметница, најпозната је по својим портретима где се сама појављује у различитим улогама и карактерима, а не у ауто-портретима. Кроз честе трансформације, она превазилази границе препознавања, креирајући различите персонаже. Иако не истиче себе као феминисткињу, њена уметничка заинтересованост се фокусира на улогу и статус жена, њихово представљање у друштву, медијима и уметности. Радови Синди Шерман често представљају ироничне и пародијске симулације женског идентитета у историји уметности и популарној култури.

- ✘ Aproпријација наставља да се развија и примењује у различитим уметничким жанровима, укључујући сликарство, скулптуру, фотографију, филм, музику и моду. Aproпријација такође представља начин за израз ауторског става и коментарисања друштва и културе. Уметници користе ову технику да изразе политичке, социјалне и културне критике. На пример, фотографски колектив "Герила Грлс" (Guerrilla Girls) из Њу Јорка користи апропријацију како би се бавили питањима родне и расне равноправности у уметности.

- ✘ Савремена апропријација такође истражује питања интеграције и интертекстуалности. Уметници се често позивају на постојеће уметничке радове, али их преламају кроз своју сопствену природу, иначе и интерпретацију.
- ✘ Савремена апропријација у уметности такође поставља важна питања о власништву и ауторским правима. Коришћење туђег материјала и интерпретације могу узроковати дискусије о томе ко има право измене дела. Ово отвара велики број правних и етичких питања, која се тек почињу адекватно решавати у савременој уметничкој заједници.

-
- ✘ Апропријација у уметности представља важан аспект савременог уметничког изражавања. Она нам показује како уметници, кроз приказивање, реинтерпретацију и прилагођавање постојећих елемената, могу да истражују нове и дубоке аспекте уметности. Уметници који се баве апропријацијом често представљају креативне одговоре на друштвене, културне и историјске контексте, и омогућавају нам да сагледамо ствари из новог угла. апропријација у уметности доприноси богатству и разноврсности уметничког изражавања и нам показује како уметност може да прелази границе и истражује нове хоризонте.

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!!!

KO AUTORSTVO

Koautorstvo

- **Koautorstvo** predstavlja zajednički rad na nekom delu, kao što su knjige, istraživanja, pesme ili druge kreativne radove. Koautori dele odgovornost za delo i često imaju prava na deo autorskih naknada ili priznanja za to delo, što zavisi od dogovora među koautorima.. Postoji nekoliko vrsta koautorstva:
- 1. Kada je u delu jednaki doprinos (oba autora dele odgovornost, kredibilitet i vlasništvo nad radom)
- 2. Kada postoji glavni autor i koautor

Prvi slučaj

- U prvom slučaju:
- Koautorstvo ima svoje benefite od kojih je najveći predstavljen kroz kombinovanje znanja više individua čime se postiže veće razumevanje teme, sveobuhvatnost, sadržajnost itd. Ono takođe može predstavljati način za upoznavanje drugih stručnjaka u našem polju, te i oplemenjivanja znanja i rada. Kod ovakvih vidova saradnje neophodno je da oba autora budu u slozi jedan s drugim, da im se ciljevi poklapaju, da postoji otvorenost i uzajamno poštovanje ali i da jedan drugog održavaju ažurnim. Da bi sam rad odavao utisak jedinstveno celine potrebno je uskladiti i stilove pisanja.

Drugi slucaj

- U drugom slučaju:
- Glavni autor-onaj koji sprovodi istraživanje, piše i uređuje studiju, knjigu itd I glavni je odgovorni.
- Koautor-u značajnoj meri doprinosi I utiče na rad, iako nije “prvi na frontu”, snosi odgovornost za krajnji rezultat.
- Kada se radi o ulogama nekog od autora dolazi do međusobne uslovljenosti I preplitanja.

Zadatak glavnog autora

- Zadaci glavnog autora su da:
  - Zamisli temu istraživanja
  - Sprovede i dokumentuje istraživanje
  - Snosi odgovornost vezanu za istraživački sadržaj
  - Pregleda i usaglasi sve ispravke svih autora

Zadatak koautora

- Zadaci koautora su da:
  - ▫ Radi u saglasnosti sa glavnim autorom na zamišljenu temu
  - ▫ Deli značajne informacije vezane za rukopis
  - ▫ Snosi odgovornost vezanu za istraživački sadržaj
  - ▫ Odgovoran za dogovaranje i pregled revizija svih autora

Primeri koautorstva

- 1. ****Naučni rad:**** Dva istraživača saraduju na istraživanju o medicinskim inovacijama. Oba doprinose prikupljanju podataka, analizi rezultata i pisanju rada. Kada rad bude objavljen, oba istraživača će biti navedena kao koautori.
- 2. ****Pisanje knjige:**** Dvoje autora zajedno pišu roman. Svako od njih doprinosi kreaciji likova, zapleta i dijaloga. Na kraju, knjiga će nositi oba autora kao koautore na naslovnoj strani.
- 3. ****Muzički album:**** Muzički bend sastoji se od više članova koji zajedno pišu pesme i sviraju muziku. Sve pesme na njihovom albumu pripadaju svim članovima benda, pa se svi oni smatraju koautorima.

Primeri koautorstva

Film "Good Will Hunting" (1997):**
Matt Damon i Ben Affleck su zajedno napisali scenario za ovaj film, a takođe su igrali u njemu. Obojica su koautori ovog filmskog dela koje je osvojilo Oskara za najbolji originalni scenario.

Primeri koautorstva

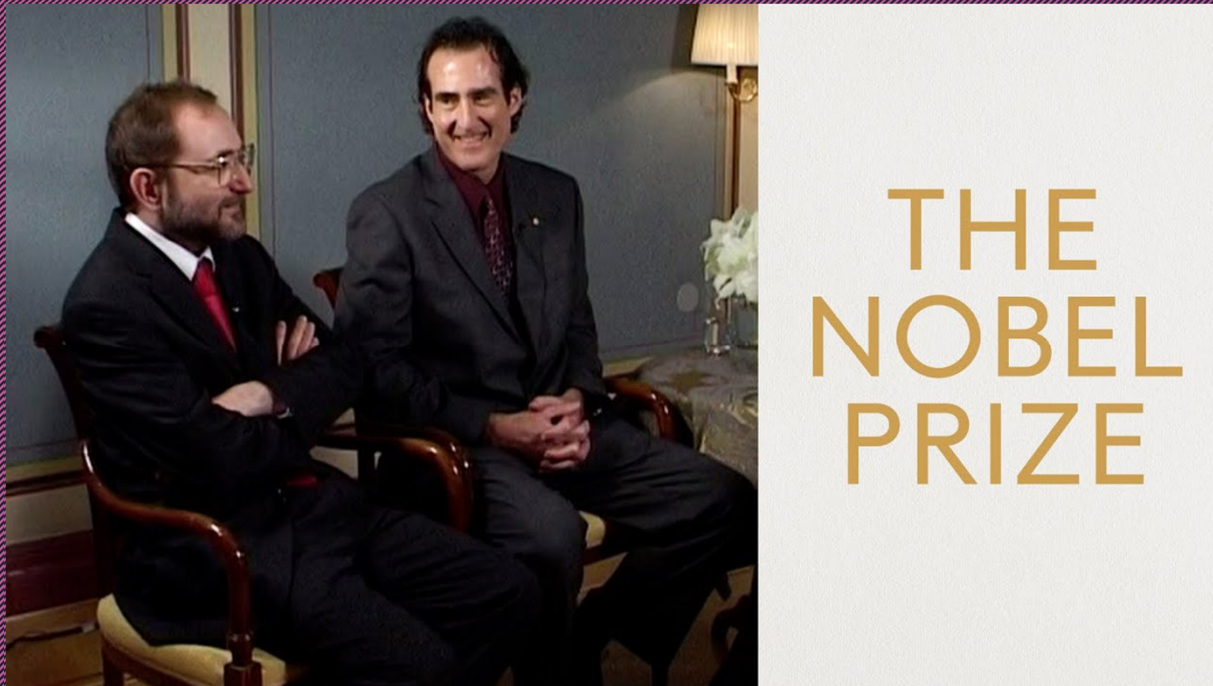
Razvoj programskog jezika Python: Python je popularan programski jezik koji je stvoren i razvijan od strane više programera, uključujući Guido van Rossuma koji se često smatra osnivačem jezika. Svi ti programeri zajedno su koautori Python programskog jezika.

5. ****Istraživački rad o otkriću Higgsovog bozona (2012):**** Istraživački tim u Velikom hadronskom sudaraču (LHC) na CERN-u u Švajcarskoj, uključujući mnoge fizičare, bio je koautorski odgovoran za otkriće Higgsovog bozona.

Primeri koautorstva

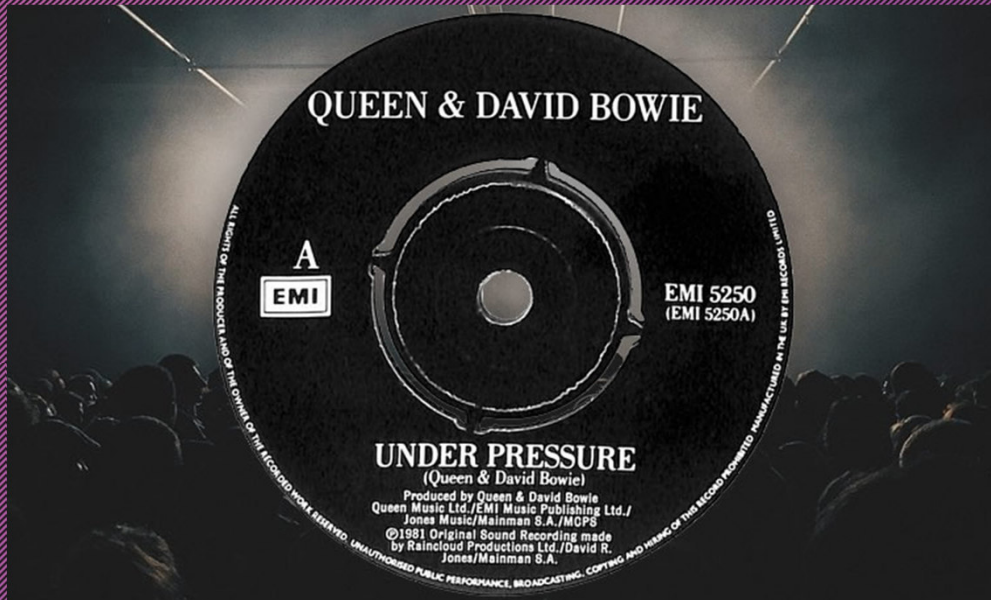

Nobelova nagrada za medicinu (2009): Andrew Fire i Craig Mello su dobili Nobelovu nagradu za fiziologiju ili medicinu 2006. godine za otkriće RNA interferencije. Obojica su koautori ovog naučnog otkrića.

Primeri koautorstva

Pesma "Under Pressure" (1981): Pesma "Under Pressure" koju izvode Queen i David Bowie je primer muzičkog koautorstva. Freddie Mercury, John Deacon, Brian May, Roger Taylor i David Bowie zajedno su stvorili ovu pesmu, doprinoseći tekstom i muzikom.

Primeri koautorstva

Softverski projekat:

Tim programera radi na razvoju softverskog proizvoda. Svaki član tima doprinosi kodiranju, testiranju i dizajnu. Konačan proizvod je rezultat zajedničkog rada, pa svi članovi tima su koautori softvera.

Umetnička instalacija:

Grupa umetnika radi na kreiranju umetničke instalacije koja uključuje različite elemente, kao što su slike, skulpture i video materijali. Svaki umetnik doprinosi različitim aspektima instalacije, pa se cela grupa smatra koautorima umetničkog dela.

U svakom od ovih primera, koautorstvo je rezultat saradnje i zajedničkog doprinosa različitih pojedinaca stvaranju jednog dela ili projekta.

Primer koautorstva u tehnologiji

Ukoliko je jedina osoba koja potpuno samostalno kreira računarski program, isključivi autor tako nastalog računarskog programa upravo ti. Međutim, u praksi je čest slučaj da više osoba bude angažovano da zajednički izradi računarski program. Svaki učesnik daje svoj doprinos nastanku računarskog programa, pri čemu te doprinose nije moguće međusobno odvojiti niti oni po sebi predstavljaju upotrebljive računarske programe. U toj situaciji, srešće se sa pojmom koautora i koautorskog dela. Koautori su osobe koje svojim zajedničkim stvaralačkim radom stvara računarski program, kao iz primera na početku.

Primer koautorstva u tehnologiji

Da bi se smatrali koautorima, svaki od njih mora učestvovati u izradi programa na način da taj program predstavlja iskazivanje njihovog znanja i rada - sama ideja nije dovoljna i ne može se zaštititi. Dakle, nezavisno od toga što je jedno lice imalo ideju razvoja aplikacije za organizaciju poslovnog vremena, i preostala dva prijatelja imaju autorsko pravo na aplikacije, i to ne zato što su članovi društva koja su zajedno osnovali (čak i da su prava na aplikacije preneti na društvo), već na osnovu toga što su pisali komande i delove programa po kojima funkcioniše aplikacija. Dakle, ako više osoba učestvuje u izradi računarskog programa, oni se smatraju koautorima, računarskim programom koji zajednički kreiraju koautorsko delo.

Koautorstvo

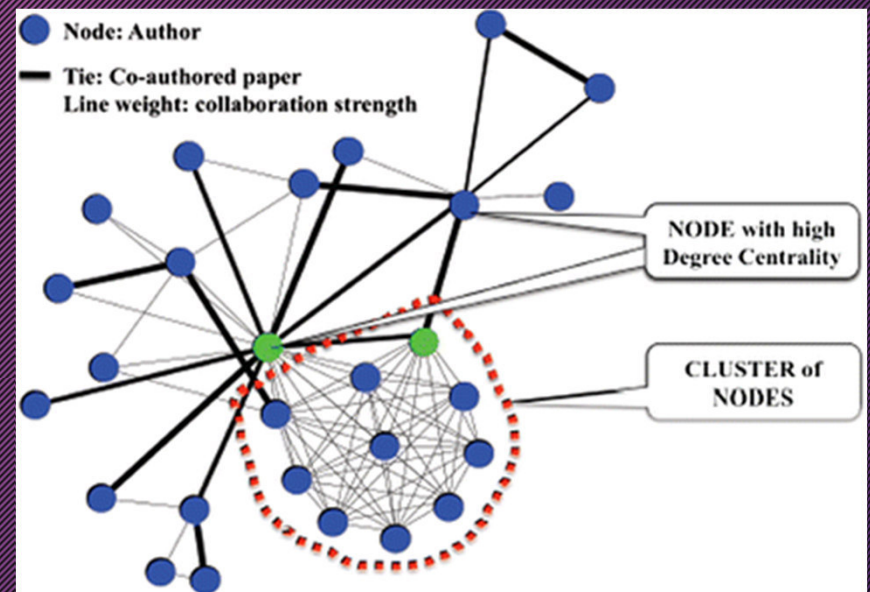
- U oblasti biomedicinskih nauka koautorstvo je naročito izraženo - velike multicentrične kliničke studije potpisuje po nekoliko desetina, pa i stotina koautora (tako je uveden termin “hyperauthorship”)
- -Postoje im čuvena Vankuverska pravila koja
- su uputstva za pripremu naučnog rada za
- publikovanje. Osnovni uslov je da
- svaki koautor treba da je učestvovao u radu
- toliko da može da podnese javnu odgovornost
- za ukupan sadržaj članka: “Autorstvo se može zasnivati samo na značajnom učešću već i u stvaranju koncepta i programa rada ili u analiziranju i interpretaciji rezultata, u skiciranju član ili u njegovoj
- kritičkoj reviziji, koja je podrazumevala značajno intelektualno angažovanje, kao i na konačnoj
- saglasnosti s verzijom koja će biti publikovana

Prednosti I mane koautorstva

- U koautorstvu može doći do ponekih etičkih problema. Na primer, od velikog je značaja kako su autori izlistani po završetku rada, kao i da li su pomenuti i cenjeni za svoj doprinos radu.

Prednosti I mane koautorstva

- Prednosti koautorstva su mnoge. Prvo, omogućava deljenje tereta istraživanja, što ubrzava proces i povećava produktivnost. Takođe, raznolikost iskustava i perspektiva koje donose različiti autori obogaćuje kvalitet rada. Osim toga, zajednički autori često mogu pristupiti većim resursima, financiranju i opremi, što može biti ključno u složenim istraživanjima. Koautorstvo takođe pomaže u izgradnji međunarodnih i interdisciplinarnih saradnji.

Prednosti I mane koautorstva

- Uprkos brojnim prednostima, koautorstvo nosi i izazove. Prvo, podela zasluga i priznanja može biti komplikovana, posebno kada je potrebno odrediti ko je bio ključni doprinositelj. Osim toga, koautorstvo može dovesti do problema u vezi autorskih prava i intelektualnog vlasništva, što zahteva jasne sporazume i pravila unapred. Takođe, usklađivanje različitih rasporeda i prioriteta autora može biti izazovno.
- Etički aspekti koautorstva takođe su važni. Autorska prava i poštena podela zasluga moraju biti temeljna načela. Pisanje članka ili rada na kojem se niste značajno angažovali može biti nepošteno i nepoželjno. Takođe, izveštavanje o potencijalnim sukobima interesa i finansijskim izvorima podrške je ključno za održavanje transparentnosti.

Prednosti i mane koautorstva

U zaključku, koautorstvo igra ključnu ulogu u napretku nauke i istraživanju. Omogućava raznolikost perspektiva, brži napredak i međunarodnu saradnju. Međutim, nužno je voditi računa o etičkim aspektima, pravilima autorskog prava i jasnim sporazumima kako bi se očuvala poštena podjela zasluga i priznanja za doprinos istraživanju.

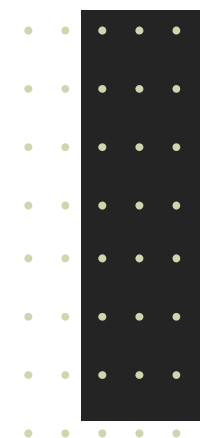

HVALA NA PAŽNJI!

- -Ivana Karaičić
- -Ina Kopunović
- -Iva Leontijević
- -Lena Ljubojević
- -Marija Mitrašinović
- -Ana Nikolić

ОРИГИНАЛ И РЕПРОДУКЦИЈА

Ирена Бабић, Милица Бошњаковић,
Анђелина Вучетић, Катарина Гавриловић, Ана
Гудурић и Ива Жунић IV6

САДРЖАЈ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ

01

ПОЈАМ ОРИГИНАЛА И
РЕПРОДУКЦИЈЕ

03

ВРСТЕ И ПРИМЕРИ
РЕПРОДУКЦИЈЕ

02

ОРИГИНАЛ И
РЕПРОДУКЦИЈА - ПОРЕЂЕЊЕ

04

ЗАКЉУЧАК - ЗНАЧАЈ
УВАЖАВАЊА УМЕТНОСТИ

01

ПОЈАМ ОРИГИНАЛА И РЕПРОДУКЦИЈЕ

ОРИГИНАЛ

- Појам *оригинал* односи се на изворни примерак неког дела које је створено радом једног или више аутора.
- Када говоримо о оригиналу, епитети које можемо употребити при опису овог појма јесу свакако аутентичност и јединственост. Свако дело које је настало употребом маште и других чинилаца који су карактеристични за ум појединца, уникатно је и ниједна копија није у стању у потпуности да га изимитира, а да не говоримо о осећањима и унутрашњим доживљајима аутора који су utkани у само дело и чине га непоновљивим.
- Оригинали могу бити слике, књиге, музика, разне врсте текстова или било која друга креативна и интелектуална творевина. Ови „деривати“ уметности и креативног размишљања веома су вредновани управо због своје аутентичности и посебног израза који им сам уметник удахњује.

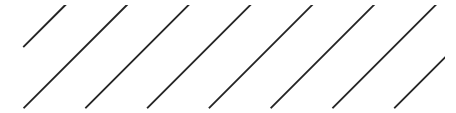
- *Сеоба Срба*, чувена слика Паје Јовановића која веродостојно приказује тешкоћу ситуације у којој су се нашли наши преци и својим јединственим уметничким изразом буди емпатију код нас који је пажљиво посматрамо.

РЕПРОДУКЦИЈА

- Репродукција је копија или реплика оригинала. У данашње време све је заступљенији тренд масовне производње реплика познатих уметничких дела ради шире доступности јавности, као и пружања могућности уживања у делу без опасности од оштећења или губитка оригинала.
- Репродукција може бити легална или илегална, у зависности од ауторских права и дозвола за умножавање уметничког дела. Већина оригинала налази се под заштитом сачињеном од низа дозвола и забрана које морамо поштовати. Нажалост, све је заступљеније кршење ауторских права, које је у 21. веку, услед појачане употребе интернет услуга, узело маха.
- Међутим, поред правног аспекта, морамо споменути и дилему око моралне исправности репродукције. Да ли је коректно и прихватљиво умножавање неког уметничког дела, у чије је стварање уметник уложио време и труд? Да ли претходно споменути племенити циљеви имају оправдање, или је овај тренд ипак започео свој неконтролисани узлет? Ово су отворена питања која остављају простор за изношење сопственог мишљења, јер ипак сваки човек на планети поседује своје моралне стандарде у оквиру којих гради мишљење на ову, као и бројне друге теме из света уметности.

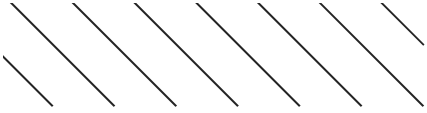

02

**ОРИГИНАЛ И
РЕПРОДУКЦИЈА -
ПОРЕЂЕЊЕ**

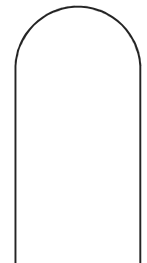
ПОРЕЂЕЊЕ

ОРИГИНАЛ

- Оригинална уметничка дела имају јединственост и аутентичност која произилази из руку самог уметника. Њихова вредност расте током времена, јер су уникатна и непоновљива.
- Оригиниали са собом носе историјски и културни значај. Они су део културне баштине једне државе и имају дубље слојеве значења која није лако имитирати.
- Аутентичност оригиналних дела може посматрачу пружити посебан емотивни доживљај. Док гледамо оригинално дело, можемо се повезати са стваралачким духом и емоцијама уметника.

РЕПРОДУКЦИЈА

- Репродукције омогућавају доступност уметности широким народним масама и доносе радост и инспирацију већем броју људи. Ипак, њихова вредност је мања због недостатка аутентичности.
- Иако немају историјски значај као оригинали, репродукције се ипак могу употребити у образовне сврхе, током наставе уметности или на разним изложбама.
- Репродукције, иако су копије оригиналних дела, могу садржати нову перспективу и пружити другачији доживљај оригинала. Напослетку, сваки уметник у своје дело уноси сопствене емоције, било да је у питању оригинално дело или његова имитација.

03

ВРСТЕ И ПРИМЕРИ РЕПРОДУКЦИЈЕ

ВРСТЕ И ПРИМЕРИ РЕПРОДУКЦИЈЕ

- У данашње време веома је популарна репродукција уметничких дела са циљем производње сувенира и других производа. Уколико аутор дела својеволјно изда дозволу за употребљавање свог рада у различите сврхе, онда можемо рећи да се оваква репродукција дешава у оквиру законских прописа.
- Међутим, бројни су примери илегалних умножавања уметничких дела, тј. репродукције без дозволе аутора. Овакви поступци представљају непоштовање према оригиналном уметнику и његовом раду. Да бисмо уметничка дела сачували од илегалне репродукције, потребно је раширити свест о важности оригинала и, наравно, важности осећања и ставова самог уметника.

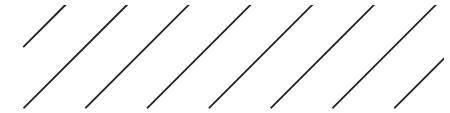

BANKSY

- Један пример илегалне репродукције је случај уметника и политичког активисте Банксија. Он је познат по бројним муралима јединственим по изузетним сликарским техникама употребљеним у изради, као и јаким порукама које служе као аларм за буђење свести о друштвеним проблемима.
- Иако његов рад инспирише милионе, то никоме не даје за право да илегално умножава његов рад. Препознатљиви Банксијеви мурали сада се могу пронаћи широм света на сликарском платну, мајицама, разним сувенирима и најразличитијим врстама предмета. Иако је лепо у својој колекцији имати неки предмет са јединственим муралом који нас инспирише и мотивише, ипак треба узети у обзир права аутора и његову жељу да његов рад живи и говори сам за себе.

- Један од Банксијевих најпознатијих мурала.

МОНА ЛИЗА

- *Мона Лиза*, ремек-дело италијанског уметника Леонарда да Винчија, вековима је предмет дивљења љубитеља уметности широм света. Иако се оригинална слика налази у Паризу, њене реплике могу се пронаћи свуда, од зида дневне собе до тезге са дрангулијама на шеталишту.
- Иако овај бисер светске уметности није свима доступан, јер се налази под строгом заштитом у музеју Лувр, произвођачи су се побринули да лице Мона Лизе осване на најразличитијим предметима, тако да је ова слика постала стандардни украс већине домова.
- Иако се слажемо да је јако позитивно то што велики број људи путем интернета и других средстава може да се диви не само овом, него и многим другим уметничким делима, ипак сматрамо да репродукцију оваквих ремек-дела треба држати под контролом и у оквиру законских прописа. Уметничка дела и њихови аутори морају се поштовати!

- *Мона Лиза*, бисер светске уметности.

04

**ЗАКЉУЧАК - ЗНАЧАЈ
УВАЖАВАЊА
УМЕТНОСТИ**

ЗНАЧАЈ УВАЖАВАЊА УМЕТНОСТИ

- Репродукција је неизоставни део уметности и немогуће је замислити одређена уметничка дела без њихових копија.
- Да нема интернета, не бисмо били у могућности да сазнамо како изгледа *Мона Лиза* или неки Банксијев мурал. Стога, наше мишљење је да репродукција може имати много бенефита, све док се оригинал не банализује и док се поштују жеље и права аутора.

- Илустрација која приказује Банксијев мурал на платну које сузи за украшавање неког простора (пример репродукције).

ЗНАЧАЈ УВАЖАВАЊА УМЕТНОСТИ

- Иако је илегална репродукција све распрострањенија у свету, немамо никакве бенефите од очајања. Да бисмо заштитили све врсте уметности, можемо почети од себе. На пример, када у току рада на пројекту желимо да искористимо одређену слику или део текста са интернета, требало би проверити да ли је слика или текст који преузимамо заштићен ауторским правима. Ово можда делује безначајно и неважно, али чак и најмањи позитиван поступак може допринети комплетној промени свести друштва.
- На крају, желимо да нагласимо да је свако уметничко дело прича за себе. Иако репродукција не може у потпуности имитирати оригинал, она у себи садржи попуно нови поглед и перспективу коју заступа аутор копије, што помаже при бољој анализи самог оригиналног дела.
- У крајњој линији, јако је важно да свако пронађе себи својствен начин за уживање у уметности који га испуњава и чини срећним, било да је предмет дивљења копија или оригинал.

- Људи приликом посете музеју.

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!